

“ Waterkwaliteit en visbestand in de Zielbeek-Bosbeek en Birrebeek anno 2026 “

De Zielbeek ontspringt te Meise en stroomt via Kapelle-op-den-Bos en Willebroek naar Puurs-Sint-Amands.

Opwaarts het Zeekanaal Brussel-Schelde bevindt zich een wachtkom. Van hieruit wordt de Zielbeek bij lage tij onder het Zeekanaal door integraal overgepompt in de Rupel. Bij hoge tij in de Rupel wordt de Zielbeek overgepompt in het Zeekanaal Brussel-Schelde.

Ter hoogte van de J. De Blockstraat te Willebroek-Tisselt worden de piekdebieten overgestort in het Zeekanaal Brussel-Schelde. Enkel de debieten met een maximum van 1m³/sec worden stroomafwaarts deze overstort afgevoerd doorheen de kern van Willebroek. Door het bouwen van deze gravitaire overstort in 1987 werd de historische wateroverlast in Willeboek centrum langsheen de Bosbeek opgelost.

Het afstroomgebied van de Zielbeek-Bosbeek vertoont een belangrijke interferentie met de industrie langsheen het Zeekanaal Brussel-Schelde en de A12 en stroomt door de verstedelijkte kern van Willebroek.

1. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – Benedenscheldebekken – Wateruitvoeringsprogramma – Bekkenbestuur 27 mei 2025] en [Zie: Integraal Waterbeleid – Benedenscheldebekken – Visie en acties]

De Zielbeek-Bosbeek is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden), mits uitvoering van de acties opgenomen in SGBP3 en SGBP4.

Natuurwaarden zijn iets minder uitgesproken langs de Zielbeek. Langsheen het tracé zijn wel biologisch waardevolle percelen aanwezig in het valleigebied. Voornamelijk in het afwaartse deel zijn er enkele grotere natuurkernen gesitueerd.

Toch scoren de waterplanten en de waterdiertjes in het referentiejaar 2018 goed. Er is hier een belangrijke kwaliteitsverbetering ten aanzien van de vorige referentietoestand (2011). De ondersteunende fysico-chemische parameters fosfor en geleidbaarheid blijven ook nu slecht.

De doelstelling voor de Zielbeek is het halen van de goede toestand in 2033, na natuurlijk herstel. Uit modelmatige doorrekeningen blijkt namelijk dat het niet eenvoudig is om de fosforvrachten in dit gebied voldoende te reduceren.

Een belangrijk aandachtspunt betreft de aanpak van de waterhuishouding in industriegebied Willebroek-Noord. In het kader van het Brownfieldproject voor dit gebied loopt er reeds geruime tijd overleg rond de aanpak van de wateroverlast.

Studies hebben geleid tot een mix van maatregelen die deze planperiode moeten genomen worden:

- Infiltratie en buffering op de terreinen van Group Bernaerts (initiatiefnemer: Group Bernaerts)
- Aanleg nieuw tracé Hoeikensloop (parallel met nieuwe verbindingsweg) (initiatiefnemer: DVW in samenwerking met betrokken partners)
- Openleggen Hoeikensloop langs Boomsesteenweg (initiatiefnemer: polder Vliet en Zielbeek)
- Verplaatsing overstort pompstation Boomsesteenweg (initiatiefnemer: Aquafin in samenwerking met betrokken partners)

Indien na uitvoering van deze acties het risico op overstromingen nog te groot is, zal de aanleg van een bufferbekken en de bouw van een nieuw pompstation overwogen worden.

Het actieprogramma voor de Zielbeek-Bosbeek omvat volgende gebiedsspecifieke acties:

nr	titel	initiatiefnemer(s)
6_H_0045	Aanleg van een nieuw tracé voor de Hoeikensloop, vanaf de Boomsesteenweg te Willebroek tot aan de A12	Vlaamse overheid : De Vlaamse Waterweg nv
6_L_0115	Zielbeek gemaal Puurs herstel van de pompcapaciteit	Vlaamse overheid : Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)
8A_E_0413	Openleggen Hoeikensloop in Willebroek	Polder en/of Wateringen: Polder Vliet en Zielbeek
8B_C_0074	Bouw sedimentvang op waterloop 6.03. Bosbeek in Willebroek (Tisselt)	Polder en/of Wateringen: Polder Vliet en Zielbeek

a) De Provincie Vlaams-Brabant zet in op aanpak lokale knelpunten wateroverlast en structuurherstel

In het stroomgebied van de Zielbeek-Bosbeek zijn enkele locaties overstromingsgevoelig.

Heel wat van de knelpunten in het bovenstrooms gebied zijn erosiegerelateerd. Hieraan wordt gestaag verder gewerkt in overleg met heel wat partners: erosiecoördinatoren, gemeentediensten, rioolbeheerders, enzovoort.

Binnen het dienstenbestek Benedenscheldebekken heeft de Provincie Vlaams-Brabant 2 acties opgenomen binnen het stroomgebied van de Zielbeek-Bosbeek:

- Het opwaarderen van het valleigebied van de Birrebeek en Grote Heidebeek ter hoogte van Nieuwenrode (Rodal-site)

Voor de Rodal-site is de projectontwikkelaar gestart met de realisatie van het woonproject waarin ruimte voor water en het openleggen van de Birrebeek mee is opgenomen. Aansluitend aan deze ontwikkeling bekijkt Sweco hoe afwaarts deze site de samenvloeiing met de Grote Heidebeek en de verdere openlegging rond de pastorie tot aan de Paddegemstraat in een latere fase te realiseren. De voorstudie is afgerond en de opmaak van het voorontwerp is lopende (verdere ontwerpfasen zijn niet opgenomen in dienstenbestek).

- Verlegging van de Hagelboombeek

Aquafin neemt als bovengemeentelijke rioolbeheerder de coördinerende rol op om zowel de gemeentelijke- als bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur met alle betrokken actoren (drie gemeentes, provincie) op elkaar af te stemmen.

Om de problematiek van de Hagelboombeek aan te pakken en ook invulling te geven aan de reductiedoelstellingen diende Aquafin in 2021 een projectvoorstel in bij VMM. De bedoeling van het project is de Hagelboombeek ter hoogte van de Bergstraat en de Bergkapelstraat te saneren en de vuilvracht aan te sluiten op de AQF-collector in de Stuiverstraat. De ingebuisde Hagelboombeek ter hoogte van de Bergstraat heeft een slechte structurele toestand. Deze is al vòòr de jaren '60 aangelegd. In het nieuwe project zal een nieuwe RWA moeten voorzien worden. De provincie is al jaren vragende en wachtende partij om de Hagelboombeek achter de woningen van de Tisseltstraat en de De Beughemlaan verder open te leggen. Zolang de lozingen niet werden gesaneerd is dat niet mogelijk.

De Hagelboombeek behoort tot het afstromingsgebied van de Zielbeek en Bosbeek, in de stroomgebiedsbeheersplannen heeft deze een gebiedsgerichte prioritering 4. Voor waterlichamen behorend tot klasse 4 is het de bedoeling dat tegen 2027 50% van het reductiedoel te realiseren. Deze reductiedoelen werden vooropgesteld op 1 juli 2022 door de Vlaamse regering en zijn bindend voor de gemeenten.

De eerste ontwerpvoorstellen voor GIP dossiers B223123 Bergstraat, Middelweg en Kruiskesbos te Meise en GIP dossier B223110 aansluiting Bergkapelstraat, deel Middelweg en Bergstraat te Londerzeel werden door Aquafin in juni 2024 ter subsidie ingediend bij VMM. Voor deze subsidiedossiers leverde de Provincie Vlaams-Brabant op de ambtelijke commissies van 17/9/2024 en 24/9/2024 voor beide dossiers een ongunstig advies af, gelet op de onvoldoende uitgewerkte rioleringsontwerpen, met name in kader van noodzakelijke uitwerking (gezamenlijke) buffervisie met mogelijk openlegging van de Hagelboombeek. Op 22/11/2024 vond een bijkomend overleg plaats met alle partijen. Het hydraulisch concept wordt momenteel verder uitgewerkt door studiebureau Antea.

Daarnaast loopt ook het studiewerk voor het opwaarts gelegen GIP B222114 Kerkhofstraat (reeds opgedragen bij VMM in 2023), met mogelijke uitbouw buffering in de bufferbekkens van AWV ter hoogte van het afrittencomplex A12 (heraanleg knooppunt Londerzeel-Zuid, dossier sneltram). Er wordt voorgesteld de IE's van de Kerkhofstraat aan te sluiten op de geplande riolering in de Bergstraat. Zodoende wordt een overnamepunt bereikt ter hoogte van het kruispunt Kerkhofstraat - A12 en kan zowel het deel ten oosten van de Bergstraat als de Bergkapelstraat, na goedkeuring van VMM, als bovengemeentelijk tracé worden aangeduid. Deze subsidieaanvraag werd in 2024 stopgezet, wegens bijkomende afstemming nodig met AWV.

Ondertussen loopt de *voorstudie* "Verlegging Hagelboombeek" in kader van het dienstenbestek in opdracht van VMM/Provincie Vlaams-Brabant verder, deze opdracht werd gegund aan SWECO.

Verdere afstemming loopt eveneens met het infrastructuurproject ViA12 – Londerzeel zuid. SWECO verzorgt hier eveneens de aanvraag voor de omgevingsvergunning van dit DBFM-project.

Op 29 januari 2025 werd de omgevingsvergunningsaanvraag voor het afrittencomplex A12 Londerzeel-Zuid volledig en ontvankelijk verklaard, wat een eerste mijlpaal in de vergunningsprocedure vormt. <https://www.swecobelgium.be/projecten/a12-londerzeel-zuid-wordt-multimodaal-verkeerscomplex/>.

b) Polder Vliet en Zielbeek zet in op de aanpak van lokale knelpunten

Volgende dossiers werden door de minister weerhouden voor betoelaging, in het kader van betoelaging projecten aan polders en waterringen:

- Herprofilering waterloop A.6.03.3. Leibeek te Puurs-Sint-Amunds (Breendonk).

Het project is een samenwerking met de gemeente Puurs-Sint-Amunds.

- Hermeandering waterloop A.6.03. Bosbeek ter hoogte van Sportcentrum de Schalk te Willebroek.

Dit is een project in samenwerking met de gemeente Willebroek. Het niet subsidieerbaar gedeelte zou de gemeente voor haar rekening nemen. Tussen de ontwerpfase en aanvraag tot subsidies is PFAS vastgesteld waardoor de kost die de gemeente moet dragen (niet-subsidieerbaar) substantieel hoger is dan voorzien. Bij gunning van de opdracht werd door het college beslist deze hermeandering niet uit te voeren omdat de middelen van de gemeente hiervoor ontoereikend zijn. Het was dit of heel het project voor onbepaalde tijd on hold zetten.

Naast het financiële was er nog een reden om deze meandering niet uit te voeren. Het was de bedoeling om het water in het sportpark te trekken zodat het water bereikbaar werd voor beleving. Het is deontologisch niet verantwoord om een vervuilde waterloop beschikbaar te maken voor beleving. Ter plaatse zou wel overgegaan worden tot verwijdering van de vervuiling, maar de stroomopwaartse vervuiling zou zich terug stroomafwaarts verspreiden ter hoogte van de meandering.

- Openleggen Hoeikensloop in Willebroek (8A_E_0413).

De actie werd tijdelijk stilgelegd, wegens meerkosten omwille van PFOS en PFAS. Vandaag ligt dit dossier stil terwijl het openleggen van de waterloop essentieel is voor een goede waterhuishouding in Willebroek-Noord.

De gemeente Willebroek laat weten dat waterloop-gerelateerde acties op haar grondgebied in de praktijk moeilijk realiseerbaar blijven ten gevolge van vaststellingen van PFAS en lokaal ook asbestvervuilde gronden. Deze meerprijs kan niet gedragen worden vanuit het lokale bestuur. Het is telkens weer een moeizame zoektocht naar externe middelen.

2. Visbestand

De staalnameplaatsen worden bij INBO soms “Birrebeek-Zielbeek” en soms “Zielbeek – Bosbeek – Birrebeek – Bierbeek – Sint Niklaasbeek” genoemd.

a) Afvissing door INBO in 2010

Op de Zielbeek, die uitmondt in de Rupel, trof men in 2010 op de twee bemonsterde locaties geen visleven aan. De locatie in Kapelle-op-den-Bos (82230100) was ook tijdens voorgaande campagnes in 2002 en 2006 visloos. Nochtans is de zuurstofconcentratie ten opzichte van vorige campagnes gestegen. In 2002 en 2006 werden zuurstofconcentraties gemeten tussen 1 en 2mg/l, waarden waarbij permanent visleven niet mogelijk is. In Puurs (82230150) bemonsterde men de Zielbeek voor het eerst. Het bijkomend punt werd gekozen in functie van de rapportage voor de ‘Kaderrichtlijn Water’.

[Zie: Van Thuyne, G., Breine, J. (2011). Visbestandopnames in Vlaamse beken en rivieren in het kader van het ‘Meetnet Zoetwatervis’ 2010. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2011 (INBO.R.2011.23). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

b) Afvissing in 2013

De Birrebeek- Zielbeek, lokaal waterlichaam met nummer L111_1059, scoort op de twee locaties 0,2 dus een ‘slechte kwaliteit’ in 2013.

Enkel de twee stekelbaarssoorten werden gevangen. Het is wel de eerste keer dat hier visleven werd vastgesteld. In de voorgaande campagnes van 2002, 2006 en 2010 ving men niets.

De zuurstofconcentraties zijn dan ook omhoog gegaan. In het verleden bedroegen deze 1 tot 2 mg/l, nu haalt men op één locatie 4,52 mg/l en op de andere locatie 5,93 mg/l en dat is boven de basiskwaliteitsnorm van 5mg/l.

[Zie: Van Thuyne G., Galle L., Maes Y., De Bruyn A., Lambeens I en Breine J. (2015). Visbestandopnames in het kader van het Referentiemeetnet 2013-Bemonsteringsverslag. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2015 (rapportnr. 11299278). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

c) Afvissing in 2019

De Birrebeek-Zielbeek, scoort in 2019 op de locatie in Kapelle-op-den-Bos, net zoals in 2013, een EQR van 0,2; dit is een ‘slechte kwaliteit’. Ook nu ving men hier alleen drie- en tiendoornige stekelbaars.

In Willebroek ving men één soort, blauwbandgrondel, meer. De EQR scoort hier 0,37 wat een ‘ontoereikende kwaliteit’ betekent.

Alhoewel men nu maar drie soorten ving werd er in vroegere campagnes (2002, 2006 en 2010) helemaal niets gevangen.

De zuurstofconcentraties liggen in 2019 nog wel onder de milieukwaliteitsnorm van 6 mg/l maar toch al wel hoger dan in het verleden (2002-2010) toen de opgeloste zuurstof amper 1 tot 2 mg/l was. Dergelijke waarden laten geen visleven toe.

[Zie: Van Thuyne, G.; Galle, L.; Maes, Y.; De Bruyn, A. Lambeens, I.; Terrie, T.; Breine J. (2021). Visbestandopnames in Vlaanderen in het kader van het Referentiemeetnet-Bemonsteringsresultaten 2019. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2021 (4). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

d) Birrebeek afvissing in 2019

In 2019 werden in de Birrebeek 3 vissoorten gevangen, namelijk driedoornige stekelbaars, tiendoornige stekelbaars en blauwband.

e) Birrebeek afvissing in 2025

In 2025 werden in de Birrebeek 3 vissoorten gevangen, namelijk blauwband, tiendoornige stekelbaars en driedoornige stekelbaars.

[Zie: Tabellen in bijlage]

Wolvertem, maart 2026

VERBEIREN Marc

TABELLEN afwissing door INBO van de Birrebeek in 2019 en 2025

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Birrebeek	148198/189600	Het Broek	Kapelle-op-den-Bos	Vlaams-Brabant	Beneden-Scheldebekken	2019	driedoornige stekelbaars	42.00	11.80
Birrebeek	148198/189600	Het Broek	Kapelle-op-den-Bos	Vlaams-Brabant	Beneden-Scheldebekken	2019	tiendoornige stekelbaars	4.00	2.60
Birrebeek	148992/194158	SO Vinkstraat	Willebroek	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2019	blauwband	1.00	0.30
Birrebeek	148992/194158	SO Vinkstraat	Willebroek	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2019	driedoornige stekelbaars	418.00	153.90
Birrebeek	148992/194158	SO Vinkstraat	Willebroek	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2019	tiendoornige stekelbaars	19.00	9.60

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Birrebeek	148198/189600	Het Broek	Kapelle-op-den-Bos	Vlaams-Brabant	Beneden-Scheldebekken	2025	blauwband	1.00	4.80
Birrebeek	148198/189600	Het Broek	Kapelle-op-den-Bos	Vlaams-Brabant	Beneden-Scheldebekken	2025	tiendoornige stekelbaars	3.00	1.30
Birrebeek	148992/194158	SO Vinkstraat	Willebroek	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2025	driedoornige stekelbaars	124.00	71.20
Birrebeek	148992/194158	SO Vinkstraat	Willebroek	Antwerpen	Beneden-Scheldebekken	2025	tiendoornige stekelbaars	3.00	3.90

CIW – oppervlaktewaterlichamen - Benedenscheldebekken

<p>☐ Toon fiches Vlaams waterlichaam</p> <ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen 	VL05_38	ZIELBEEK - BOSBEEK	Puurs-Sint-Amants, Willebroek
---	---------	--------------------	-------------------------------

<p>☐ Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde</p> <ul style="list-style-type: none"> Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen 	L111_1059	ZIELBEEK - BOSBEEK L1	Grimbergen, Kapelle-op-den-Bos, Londerzeel, Meise, Puurs-Sint-Amants, Willebroek
---	-----------	-----------------------	--